

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

| | | |
|---|---|---|
| <p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-uteza 1079.</p> | <p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p> | <p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p> |
|---|---|---|

Tartalom. A budgetvita a főrendiházban. Bihari Lajos. — Tárcza. Társadalmunk erkölcsi bírálata a christianismus szempontjából. Egy világi ember. — Iskola ügy. Tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregylet közgyűlése. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A budgetvita a főrendiházban.

Lehetetlen, hogy hallgassunk róla. Nagyon érdekes volt, érdekesebb, mint a keresztyén-zsidó házasság vitája. Mintha csak az 1789-iki francia „alkotmányozó nemzetgyűlés“ vallásügyi vitái elevenednének meg lelkünk előtt; mintha csak szemünk előtt látnók azokat a francia püspököket és párthíveiket, kik az egyházi javak lefoglalására vonatkozó törvényjavaslatot elkeseredett szónoklataikkal megbuktatni sikertelenül törekedtek. Ilyen elkeseredettséget, végső erőmegfeszítést kell konstatálnunk a hercegprímás, a nagyváradi püspök és az ultramontán magnások legközelebbi főrendiházi szereplésében. Csatasorban állottak, élükön a bíboros fővezérrel, s erősen tüzeltek a képzelt ellenségre, mely sértetlen maradt. Sophistikus érvek egész halmazát felhasználták, hogy megvédelmezzék azt, a mi meg sincs támadva: egyházuknak szerintök megsértett integritását; belekapaszkodtak újkori eszmékbe, történelmi hagyományokba; megtanulták a reformáció történetét, a magyar prot. zsinatok kánonait; zengték a hazaszeretetet per longum et latum; felírták a szabadelvűséget arra a zászlóra, mely emberemlékezet óta és egyházuk dogmatikus álláspontja szerint is mindig a legmervebb stabilismus lobogója volt; tömjéneztek a prot. principiumoknak, melyeket mindig horribiliseknek tekintettek; hirdették az egyén — a szülék — jogát, szabadságát, pedig dogmájuk vak engedelmességet követel a hívektől és annyiszor verte bilincsbe és hurezolta máglyára a szabad meggyőződés, az egyéni vélemény bajnokait; egyszóval

megtagadták multjukat, dogmaikat, mindent, a mi őket eminenter jellemzi.

Mi pedig kérdezzük: Hogyan? Megfordult a világ? Ennekutána a róm. katolikusok lesznek a haladás zászlóvivői, mi pedig protestánsok a stabilismusé? És elmosolyodunk: risum teneatis, dehogyan lesznek, dehogyan lesznek!

És ismét kérdezzük: Miért tehát a roppant apparatus, a nálok egészen idegen fegyverekkel való teljes felszerelés, melylyel harciba indulnak az állam és a protestánsok ellen? Mosolygunk újlag és akarva nem akarva látjuk a valódi okot, mely nem más, mint az, hogy remegve féltik a papuralmat, melyet — hála Istennek! — már Magyarországon sem gyakorolhatnak tetszésök szerint; göröcsösen ragaszkodnak világi hatalmukhoz, melyet nem akar már tűnni itt sem a szabadság szelleme, s melyet a közeljövő (talán a XX-ik század eleje) kétszer kettő négy bizonyossággal teljesen meg fog semmisíteni.

Ők érzik, ők tudják ezt a legjobban. Kapaszkodnak tehát a szalmaszálhoz is, csak hogy megmutassák: még erősek vagyunk! Biztosan tudjuk: nem fog sikerülni az erőmutatvány; bízunk a koronának és nemzetnek egyaránt felelős, felvilágosodott, szabadelvű, magyar kormány bátorságában, energiájában, mely az akrobatákat visszavonulásra fogja kényszeríteni. Másfelől azonban mégis bánt, hogy képesek izgalomba hozni vallási tekintetben egész az indifferentizmusig példás türelmű magyar népünket, és a békességnek szelid leple alatt kulturharcot provokálni.

Ma már — azt hiszem — ez a kulturharcz elkerülhetetlen, meg nem állítható. Alea jacta est! Eldobta az esztergomi főpap, ki hercegi rangját és biborpalástját a „pax“ jelszót hangoztatva vette fel. Talán nem jól értettük, nem „pax“ „fax“ volt ő Eminentiájának jelszava?! Az első nagyobb politikai szereplés: a főrendiházi budgetbeszéd legalább ezt igazolja. Nem kell szem-

üvegen nézni, tiszta szemekkel is látni fogjuk, hogy az a beszéd, melybe beleöntötte egész tudását, kifejtette logikájának, irányának teljes erejét, melyben „salvavit animam suam“, minden egyebet elősugároz, csak békét nem. Türelmet beszél, harcot óhajt: vizet prédikál, bort iszik.

Ugyanilyen szellem lengi át a nagyváradi tudós püspök hosszú beszédét és az ultramontán mágnások gyarló felszólalásait is. Keseregnek, jajonganak, hogy az állam ügyeikbe bele mer szólni, mintha bizony ők extra civitatem volnának, és mindnyájan revideáltatni, interpretáltatni akarják a botránkozás kövét: az 1868. LIII. t. cz.-et.

Pedig nincs törvény, mely ennél igazságosabb volna. Több százados küzdelem eredménye az, és büszke lehet reá a modern Magyarország. Egyenlő mértékkel mér mindenkinék, erősnek, gyöngének egyaránt. De hát épen ez fáj a hatalmas klérusnak. Adna csak nekik nagyobb jogot, mint nekünk, mondaná csak ki, hogy a vegyes házasságból származott gyermek mind róm. kath. tartozik lenni: óh beh dicső törvény volna ez akkor az ő szemök előtt, óh mennyire nem kívánnák akkor ennek revisióját, és mennyire meg tudnák egyeztetni akkor a szabadelvűséggel, az igazsággal, hitbeli meggyőződésükkel, vallási békével stb.!

Igy azonban, mivel a törvényben az osztó igazság a legpraegnansabban érvényre jut, és mivel akadt miniszter, a ki a törvényt nem tartja írott malasztának, hanem törvénynek, melyet végre kell hajtani, mely alól kivételt senki nem képezhet: lelkiismeretükben sértve érzik magukat és felzúdulnak. Csodálatos, nagyon csodálatos, hogy ez csak most jut eszükbe! Több, mint két évtizeden át nem ütközött a törvény a róm. kath. közlelkiismeretbe, nem ütközött a dogmába, hogy higgyük el, hogy most beleütközik?!

Tehát nem akarnak békét. Jól van! Mi nem félünk tőlök. Ma már csak árnyéka van nálók azon hatalomnak, mely gályákra hurcolta hitvallóinkat. Ha akkor is tudunk diadalmaskodni, mennyivel inkább ma, midőn egy modern jogállam és annak erélyes kormányja a szövetségesünk. Sohase voltunk ily szerencsés helyzetben. Vegyük fel a keztyűt! Azaz hogy már fel is vettük, felvették derék püspökeink, kik nem ijedtek meg az égig magasztalt biboros főpaptól, és szólottak úgy, a mint „a Szentlélek adta volt nekik szólóik“. Köszönet a nemes bátorságért, melylyel síkra szállottak. Mi követni fogjuk őket az igazság rendíthetlenségével és a győzelem biztos tudatával. — Csupán egyet kérünk: Ne magasztalják többé azt a hercegprimást, a kinek békeszeretetéhez oly sok reményt fűztünk s a kiben oly sokat csalódtunk. Az a „modus vivendi“, melyet ő oly sokáig takargatott, meg akar bennünket fojtani!

T.-Földvár.

Bihari Lajos.

Tárcza.

Társadalmunk erkölcsi bírálata a christianismus szempontjából.

(Folytatás.)

De talán már mint állampolgárok, mint kiválóan hazafiak eléggé megütjük a mértéket?

E tekintetben, a nélkül, hogy valamelyik politikai pártnak az álláspontjára helyeznénk magunkat, elfogulatlanul, magasabb erkölcsi szempontból vegyük csak bírálatunk alá a legközelebb hazánkban lezajlott képviselőválasztásokat, alkotmányos államiségünknek csak ez egyetlen, de legfontosabb életnyilatkozatát.

De minek? Hiszen nyílt titok, hogy kiválóan a párt-szenvedély tüzeben mindenik párt kisebb-nagyobb mértékben, — mondjuk, néhány választó kerület kivételével, — egészen megfélekedett az indító okok erkölcsi tisztasága iránt tartozó tekintetekről.

És kérdem, nem önként merült-e fel ezek láttára a népek millióinak lelkében a gondolat, — kik műveltségüknél fogva csakis a dolgok felszínén úsznak, — hogy hiszen ezek a politikai pártok távolról sem a közjót, hanem csakis a magok egyéni önző érdekeit tartották szem előtt, mert különben csakis szeplőtlen eszközöket, a szent meggyőződés eszközeit fogták volna egymással való küzdelmeikben igénybe venni. — Nem mondom, hogy ekként gondolkodván a mi jó népünk, épen helyesen bírálta volna meg a küzdő pártok jellemét. Mert hiszen ma már igazolva van a közvélemény előtt a „jésuitismus“ amaz ismert élelve: „a cél szentesíti az eszközöket“, — ezt hirdeti legalább a világ minden restelkedés nélkül cselekedeteivel.*

Hová fog mindez vezetni?!

Végre vessünk pillantást az u. n. szélesebb értelemben vett társadalmi életünkre.

Ha nem ismerjük is a maga egészében ide vonatkozólag a különböző korszakok bűnstatisztikáját, annyit határozottan lehet mondani, hogy általános társadalmi életünkben is nagy mérvben hanyatlottak az erkölcsök. Nagyon természetesen!

Nem lehet ugyanis abból titkot csinálni, hogy a christianismus hitelvei lényegére, t. i. az önzetlen általános emberszeretet s ez eszme valóságának elengedhetetlen hitelvű feltételeire, mint positivumokra tekintettel, általában elvesztette a nagy mívelt keresztény társadalomban határozottan irányító befolyását. (A minek legfőbb okát, mellesleg legyen mondva, én a hierarchikus törekvések túrheterlen önzésében keresem). Sőt tovább megyek: napjainkban, t. i. a míveltek között, még az u. n. észvallás, a rationalismus is — mely személyes Isten hisz és hiszi a lélek halhatatlanságát — egészen lejárt a magát; a mivel nem épen azt akarom mondani, hogy ma már nem volna mívelt ember még az u. n. világiak között is, ki az észvallás parancsait magára nézve nem ismerné el kötelező erejűeknek. Sőt akadnak tisztelői az általános keresztényen hitelveknek is. Hiszen minden szabály alól vannak kivételek!

* E szakaszból több pontot kénytelenek voltunk kihagyni azon egyszerű okból, mert egy egyházi lapnak politizálnia nem szabad. Szerkesztő.

Igen. Ha nem osztom is a római pápa ezelőtt talán mintegy 15 évvel kibocsátott „encyklikájának“ azt a passusát, hogy világi irodalmunk, korunk műveltsége az „atheismus“ szellemétől áthatva van: annyit mégis határozottan lehet állítani: miszerint az az Isten, a kit az u. n. mívelt világban általában s irodalmunknak legtöbb vezérférfiai annak tartanak, nem az igaz Isten, nem a „kijelentés“ Istene, ki jóllehet nincs e világon kívül, melyben bizony megfér az ő véghetlenségével, de azért nem is maga a világi, illetve a természeti erők egyeteme, hanem attól különböző, önálló, — mondjuk, — személyes léttel bíró Valóság, ki a természeti erőknek is Teremtője, a világ fentartója, igazgatója, ki büntet és jutalmaz kinek-kinek az ő cselekedetei szerint, ki rendkívüli módon közölte, és csak legkésőbb ő vele, a „Meváltóval“ közölte a hit és erkölcsre vonatkozó igazságokat, melyek, mint kiválóan positivumok e téren, képesek elvezetni határozottan az emberiséget az üdv forrásához, mely a végnélküli tökéletesedés. Hát bizony mondom, ők nem így fogják fel az istenség eszméjét. Irodalmi férfaink ugyanis általában a „naturalismus“-nak hódolnak. Azt mondják, — legalább azt hirdetik határozottan cselekedeteikkel, — az istenség eszméje semmi más, mint a legelső mozgóerő, az okok okozója, hanem önálló léttel nem bír, jóllehet a véghetetlen világot tagadhatatlanul bámulatos, utólrhetetlen bölcseséggel kormányozza is, távol van attól, hogy az emberek cselekedeteit bírálgassa, hiszen az az erő magát sem tudja; s csakis az emberben jó „van“-ságának a tudatára. Ő bizony sem nem büntet, sem nem jutalmaz, hanem jutalmaznak és büntetnek az emberek. Szóval: nekik a „természet egyeteme“ a maga véghetlenségében az Isten. Persze mindezekről világi írónk bölcsen hallgatnak, a mennyiben a fenti elveket nem hirdetik épen nyilván, nem akarván vele botrányt csinálni; hanem meglátszik azért egész működésüknek a szellemén, az írászatalnál egyes elejtett szavaikból, sokkal inkább a gyakorlati életben.

Egy világi ember.

(Folyt. köv.)

Iskolaügy.

Tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregylet közgyűlése.

(Folytatás.)

Másodnap, július 4-én, délelőtt 9 órakor nyílt meg a közgyűlés. Elsőben is jelenti elnök, hogy a Pozsonyban épen most üléselő orsz. középiskolai tanáregyesületet táviratilag üdvözölte közgyűlésünk nevében. Helyesléssel vétetett tudomásul. Az állandó bizottság javaslatára, Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző és debreczeni főisk. hittanár, továbbá Szeremlei Sámuel h.-m.-vásárhelyi lelkész és a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi gymnasiumok felügyelő tanácsának elnöke, nagy lelkesedéssel tiszteletbeli taggá választatott. Főt. Kiss Áron püspök úr pedig, — ki, mint tiszteletbeli tag, eddig is számos jelét adta az egyesület iránti érdeklődésének és szeretetének, — az alapító tagok sorába lépett s az 50 frt alapítványi tőkét az egyesület pénztárába befizette. — A tisztikar lemondása és a szavazás elrendelése után következett az or-

szágos ev. ref. tanáregyesület kérdése. Elek Lajos jegyző részletesen ösmerteti az előzményeket, kezdve az eszme első fölmerülésénél, mely a tiszántúli tanáregylet alakulása után rögtön, a második egyleti év folyamán, 1879-ben történt, és a mely alkalommal az összes protestáns középiskolák tanárainak országos egyesülete lebegett a kezdeményezők előtt. Ily értelemben kereste meg az egyesület központi bizottsága a hazai protestáns középiskolák tanárkarait, kijelentvén, hogy: „most még nem érzi ugyan magát elég erősnek és nem látja az időt elérkezettnek arra, hogy országos protestáns tanáregyesületbe tömörülésre hívja fel a hazai protestáns tanártársakat: hanem azt nagy örömmel fogadná, ha kartársaink közül minél többen belépnének az egyesületbe“. A felhívó testvéri szózat visszhangra talált az ev. ref. egyházkerületek tanintézeteiben működő kartársaknál, a mennyiben közülök mintegy húszan csakhamar bejelentették a tiszántúli tanáregyletbe leendő belépési szándékukat. Az ág. hitv. tanintézetek köréből azonban legkisebb érdeklődés sem mutatkozott az ügy iránt. Valószínűleg ez utóbbi körülménynek tulajdonítható az, hogy az országos egyesülés eszméjének második fölmerülése alkalmával, 1880-ban csakis a református közép- és főiskolák tanáraitól van szó. Egyébaránt ekkor csak az általános óhajlás kifejezésénél maradt az egyesület. Nagyobb sikert ígért a harmadik kezdeményezés, midőn 1881-ben, a Debreczenben üléselő ev. ref. országos zsinat tanár tagjainak kezdeményezésére e tárgyban értekezlet tartott, melyen a jelenlevő tanárok kimondták, hogy: „elvi leg kívánatosnak tartják egy országos ref. tanáregyesület létesítését és annak szellemi alapjául egy szakközlöny megindítását“. A további teendőkkel a tiszántúli ev. ref. tanáregylet központi bizottsága bízott meg, mely 1881. decz. 8-iki kelettel nyilatkozatra hívta föl az ev. ref. akadémiák, gymnasiumok és képezdek tanárkarait. Az akkori 44 ev. ref. tanárkar közül 19 adott választ, és bár e válaszok kedvezők voltak, mindazonáltal — a többség hallgatása miatt — a központi bizottság egyelőre felhagyott az ügy sürgetésével és türelemmel várta a kedvezőbb jelenségek bekövetkezését. Az 1882-ik évben tudomására jutott a központi bizottságnak, hogy a dunamelléki tanárok egy egyházkerületi tanáregyesület létesítésére megtették a kezdeményező lépéseket, annak választmányához fordult tehát az országos egyesülés ügyében. A két egylet intező körei többszörös levélbeli érintkezés után már-már annyira érleltek az ügyet, hogy az országos ev. ref. tanáregyesület létrejövetele teljesen biztosnak látszott, midőn a dunamelléki tanáregylet ideiglenes elnökétől 1883. jul. 6-iki kelettel az a váratlan értesítés érkezett, hogy: „a dunamelléki ref. tanáregyesület ügye folyvást függőben van, úgy hogy a fölmerült akadályok folytán alakuló közgyűlését a jövő nyári szünidőnél aligha tarthatja meg előbb, és hogy ők, mint egyesület, nem folyhatnak be a különben általuk is hévvel óhajtott ügynek, az általuk is kezdettől fogva hangsúlyozott országos egyesülésnek a következő iskolai évben való megoldásába“.

A folyó 1892-ik év május havában, több rendbeli hírlapi közlemény megjelenése után, az ev. ref. zsinat tavaszi ülésén jelenlevő tanárképviselők buzdítására, egyesületünk központi bizottsága ismét fölkarolta az országos ev. ref. tanáregyesület eszméjét, s ennek érdekében fölhívást intézett az ev. ref. tanintézetek tanárkaraihoz. Összesen 24 válasz érkezett, tehát az 1881. évi válaszok számánál öttenél több, és pedig válaszolt:

1) az 5 theologiai tanárkar közül 2, u. m. a pápai és debreczeni,

2) a 4 jogakadémiai tanárkar közül 3, u. m. a debreczeni, kecskeméti és m.-szigeti,

3) a 3 képezdei tanárkar közül 2, u. m. a debreczeni és n.-kőrösi,

4) a 28 gymnasiumi tanárkar közül 17, u. m. a gyönki, kecskeméti, k.-kunhalasi, n.-kőrösi, pápai, csurgói, s.-pataki, miskolci, debreczeni, h.-m.-vásárhelyi, békési, karczagi, m.-túri, szatmári, kolozsvári, székelyudvarhelyi és zilahi.

A nyilatkozó tanárkarok mindannyian örömmel üdvözlik az orsz. ev. ref. tanáregyesület alakításának eszméjét, s annak létesítésére felajánlják közreműködésüket, egyedül a karczagi gymn. tanárkarnak vannak az iránt kételyei, hogy vajjon a jelen viszonyok alkalmasak-e az eszme megvalósítására.

Ha már a jelen évi nyilatkozatokat az 1881. éviéekkel egybevetjük, azt találjuk, hogy a felfogás kérdésben, — feltevé, hogy az 1881. évi felfogás nem változott, — 40 tanárkar közül 31-nek véleménye ismeretes. Minthogy pedig az írásos választ nem küldött tanárkarok közül néhány a jelen közgyűlésre képviselőket küldött, kiknek nyilatkozata teljes mértékben számításba vehető: úgy arra az eredményre jutunk, hogy a további teendőket 35 tanárkar véleményének, — tehát bizvást mondhatjuk, — hogy a magyar ev. ref. tanárok általános közvéleményének tekintetbe vételével szabhatjuk meg.

Ezekután előadó a következő indítványokat terjeszté elé: Mondja ki a közgyűlés, hogy:

1. A magyar református tanárok országos egyesületét, — kellő előkészítés mellett, — de halogatás nélkül megalapítja.

2. Az országos egyesület alapításával egyidejűleg egy, — a jogos kívánalmaknak megfelelő, — tudományos folyóiratot létesít.

3. Megállapítja, hogy az országos református tanáregyesületnek rendes tagjai lehetnek az ev. ref. akadémiák, tanítóképezdek, gymnasiumok és felsőbb leányiskolák tanárai.

4. Kifejezi jegyzőkönyvében azt a reményt és várakozást, hogy az elsorolt tanintézeteknek minden tanára belép az ev. ref. országos egyesületbe.

5. Bizalommal elvárja, miszerint az egyes tanárkarok egyházunk intelligens és vagyonosabb tagjai közt megkísérlik annak idejében a pártoló vagy alapító tagok gyűjtését.

6. A részletes terv és az alapszabályok elkészítésére 11 tagú küldöttséget alakít oly útasítással, hogy a tervezet egybeállítása körül, a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület központi bizottságával egyetértőleg járjon el, s az ügy érlelésével úgy igyekezzék, hogy az előmunkálatok tárgyalása czéljából, az országos értekezlet a jövő évi nagy szünidő elején megtartható legyen.

Végül kijelenté előadó, hogy időkímélés czéljából tartózkodik indítványainak részletes indokolásától, de fentartja a jogot, hogy a tanácskozás folyamán felmerülő eszmékre, — mint előadó, — végül észrevételeket tehessen.

(Vége köv.)

Irodalom.

Kanyaró Ferenc unitárius története.

(Folytatás.)

11. Enyedi György unitárius superintendens művét a nép kedvéért magyar nyelvre fordító utódja „az erős kifejezéseket elhagyta és sokban enyhítette“ (217. l.). Ez azt mutatja, magok is megsokalták az erős nyelvet s nem akarták kihívni magok ellen az erősen felébredt kálvinizmust. Ennek fel kellett ébredni, mert az unitarizmus új meredélyre csúszott, szombatos, zsidózó felekezetté kezdett idomulni. Magok aztán a mérsékelt unitáriusok közeledtek hit dolgában 1638-ban a reformátusokhoz, s így lön békesség, a szombatosokkal pedig szakítottak. A 17. századi unitáriusok tulajdonkép fél, — azaz sem unitáriusok voltak, mint Blandrata, Socin stb. Ezek a Krisztus imádását eltagadták.

Valljuk be, az unitáriusok között is voltak minden időben túlzók, rajongók, pártok, sőt szakadások, s ebben is keresendő néha tragikus sorsuk oka, s ha az ellenfél ezt kizsákmányolta, az ép oly természetes volt, mint viszont ha az unitáriusok kizsákmányolták az ellenök írók és dolgozók sokszor túlkemény szavait.

Szerző, eddigi eljárásához híven, a 17. századi történetek rajzában, hasonló kíméletlen rohamot intéz Erdély református fejedelmei, köztök kivált I. Rákóczi György ellen, s az akkori nagy református hittudósok, pl. Gelei Katona István ellen, mint intézett volt a 16. századról szóló szakaszban Kálvin, Mélius és Veresmarti Illyés ellen. Nem követjük őt az idézetekben, mert viszont idézetekkel czáfolható volna az. Végre is a jönne ki, hogy egy korra sem erőszakolható más eljárás, mint a mit követett. A multért a jelent felelőssé nem tehetni.

Nem hagyhatjuk azonban szó nélkül szerzőnek azon mai korba nem illő tételeit s okoskodását, melyszerint az unitarizmust állami vallássá tevő János Zsigmond fejedelem halálával (1571) kezdi a protestantizmus hanyatlását Magyarországon, s azután „Kálvin tévelygő fiai“-t „fattyú katholicizmus“-ba esetteknek nyilvánítja; s örülni látszik, hogy „a nyílt eszű Pázmány“ és a „nagy Bellarmin“ támasztattak a reformáció ellen. Sokkal inkább megfelel az igazságnak Kovács Albert alapos állítása: „Az unitarizmus föllépését méltán azon körülmények közé sorozhatjuk, melyek az ellenreformáció munkáját megkönnyítették s a protestantizmus hanyatlását elősegítették Magyarországon“ (Egyházzog. 180. l.). Ezt be lehet bizonyítani, míg a Kanyaró úr állítását nem.

Nagy önhiúság és vakhitűség kívántatik ahhoz, hogy a lutheri és kálvini nagy reformációt, s annak orthodoxyját, majdnem semminek tekintse valaki, s csak az „ökörzemnyi“ unitarizmust hirdesse és tartsa igazi és valódi protestantizmusnak, mint a mely „először hirdette az ember isteniességét“ (222. l.), a „szabadelvű keresztyénséget“. Mily vakmerő állítás: „Elérkeztünk mind közönségesen a Servét és Dávid Ferencz, a Válaszuti és Enyedi György által oly rég hirdetett álláspontra!“ Nagyon feldícséri Hollandiát, mert ott a kálvini egyháztól elvált remonstránsokkal egyesült az unitarizmus. Nem látok semmi okot e nagy dicsekedésre; az unitarizmus elbűt ott a remonstránsok köpenyébe, tehát öncím alatt nem is létezék; a maig fenmaradt remonstránsok összes száma, legújabb számítás szerint, csak 10,000 lélek,

maga az ős református nemzeti egyház pedig 2.250,000 lélek, erejében mit sem fogyatkozott, — míg a hitközönyös remonstrans töredék letörpült. A nemzeti egyháztól, a hitvalláshoz szorosabb ragaszkodás miatt újabban elvált szigorúbb reformátusok száma 370,000. Ma már a statisztikával, annak adataival, melyek tények, szokták mérlegelni az elvek hatását, a tüneményeket.

12. De még tovább megy szerző elfogultságában, midőn a „tudomány világát“ kialudtnak tartja ott, a hol az unitarizmus legyőzött. Neki tehát a nagy református és lutheránus egyházak bámulatos tudományos haladása mitsem nyom a latban, hanem eltelik örömmel a világosság felgyűladása felett, hogy hivatkozhatik Bostonra (Amerika) s ebben a 33 unitárius templomra (egyetlen példa, ha igaz e szám, a föld kerekéségén!). Mi is hivatkozhatnánk Philadelphiában 100 és Edinburghban 176 református templomra, — s ilyenek nem unicumok nálunk. Büszkén hivatkozik az amerikai unitáriusok néhány nagy és tudós emberére. Mindez azonban, bár e századi keltű, már kezd a múlté lenni, az elhaltak helyébe újak nem igen támadnak, mert a honnan szedték szellemöket és nagyjaikat, a nagyon feldicsőített Harvard egyetem, melyet a reformátusoktól sajátítottak el, ép úgy mint Dávid Ferencz korában a kolozsvári unitárius Athenét, — kezd más szelleművé alakulni, mivel sem az evangéliomra, sem az unitarizmusra nem gondol. Az amerikai unitarizmus hanyatlását kifejtettem volt a Debreczeni Protestáns Lap 1888. évi, különösen 47. és 48-iki számában, itt nem ismétlem.

A kezünk alatti mű ódaszerű lendülettel végződik. „Hazánk ma már eljutott a monothéismus magaslatára és ez a kebelében támadt unitarizmusnak egyik legfőbb érdeme“ (229. l.). „Munkácsi siet lefesteni az ember Jézust... Kossuth Lajos az unitárius hitvallásnak jósol tartós jövőt“ (u. o.).

Hát mondjunk e nagy szavakra is valamit! A monothéismus magaslata feltűnt a Sinai hegyen Mózes korában, ez nem az unitarizmus vívmánya. E monothéismus világra hatóvá az evangéliomi alakban, az Atya, Fiú és Szentlélek egy örök Isten értelmében lett, mikor az ószövetségi talajról az újszövetségbe helyezte át az idők teljessége, — ez ismét nem az unitarizmus vívmánya. Az evangéliom szerinti monothéismust visszaszülyeszteti megkísérlette a muhamedanizmus, ezzel rokonulást az unitáriusok (mint a török iga alatt láttuk) maguk emlegették, ezt az atyafiságot nem irigyejük tőlök, — de a muhamedanizmus is, a mennyiben a pogányság felett előny, épen nem az unitarizmus alkotása és vívmánya. Megkísérlették a deisták és pantheisták is bölcsészeti átídomítani a monothéismust, de sikerre nem jutottak, egyházat nem alkothattak. Maga az unitarizmus e kísérletek közt lebegő tünemény, s a magaslatot sehol sem láthatjuk, a visszaesést haladásnak nem tarthatjuk. Jól jegyzé meg Scott A. Károly: „Ulfilas életében“ az arianizmus „a góthokra nézve a hitben előlépés volt, mert őket a történeti kijelentésbe való hitre vezette és az evangéliom tanítása alá hajtotta őket, abban nyilatkozván Jézus mint Isten fia. De a hellen keresztyénségre nézve az árián hit elfogadása vissza- és lefelélépés volt“ (Backhouse: Witnesses for Christ. London. 1887. I. 127. l.). Ép ily hanyatlásnak és visszalépésnek kell tartani az unitáriusok kopár monothéismusát, avult judaizmushoz közeledését. Merően ellenkezik a valósággal, hogy a világ és hazánk ma már unitárius (monothéista) lenne.

Raphael is festette Jézust, nemcsak Munkácsi; a festé-

szzettel épen nem lehet érvelni az unitarizmus mellett, mert a láthatatlant, az isteni elemet ecset nem rajzolhatja. A képelenző byzanci császár, V. Konstantin által hívott zsinat „esz-telen vállalatnak nyilvánítja szentségtelen kézzel festeni azt, mit a szív hiszen és az ajak vall“. De meg jól tudhatja minden református ember a történetből, hogy Jézus eredeti és egykorú képe nem maradt fel. A mit a festők festenek, az nem Jézus képe, se a Munkácsié, se a Raphaelé.

A nagy Kossuth nyilatkozata irányzó nem lehet; a láng-lelkek egy-egy oldobott szikrája nem íhletett proféczia. Voltaire is megjósolta száz év előtt a biblia bukását a század végére. Nem telt bé, a következő század elején alakult meg a britt és külföldi biblia-társaság, mely világkönyvvé tette azt, s több bibliát hozott forgalomba, mint az előző 18 századok. Az idők komoly jelei másra mutatnak. Fájdalom! a romboló vihar minden vallást fenyeget; „semmi vallás“! (no religion), ez a pusztító törekvés jelszava. Sohm Rudolf és Harnack Adolf szerint e válság ellen 3 nagy hatalom veheti fel a fegyvert: az Evangéliom, az ezen alapuló Hitvallás, vagy a Pápaság. Magát az unitarizmust is az elseprettéstől az orthodoxokhoz közeledés mentheti meg. Az orthodox unitáriusok ma is jobban virágoznak Amerikában, mint a tulzók.

Ugy hogy szerintem az unitarizmusra alkalmazható leg-helyesebben a költő szava:

Multadban nincs öröm

Jövődben nincs remény!

Balogh Ferencz,
hittanár.

(Vége köv)

Magyar G é n i u s z. E cím alatt Budapesten a f. év elején egy társadalmi, irodalmi és művészeti hetilap indult meg, mely úgy külső kiállításánál, mint belső tartalmánál fogva méltán foglal helyet legelső szépirodalmi lapjaink között. A Magyar G é n i u s z nagy súlyt fektet a napirenden lévő aktuális eseményekre, melyeket a leghivatottabb tollak ismeretnek, s melyeket a legkiválóbb művészek mutatnak rajzokban. Egyik specialitását a Magyar G é n i u s z-nak képezik a színes illusztrációk és mellékletek, melyekkel még a külföldi hasonnemű vállalatokat is túlszárnyalta. Ezeken kívül közöl minden számban regényt első íróinktól (a most folyó félévben Beniczkné-Bajza Lenkétől); elbeszéléseket, költeményeket, ismeretterjesztő cikkeket, irodalmi és művészi tárgyú közleményeket, a heti események bírálatát satyrikus tollal, közleményeket a hadsereg köréből stb. stb. Különösen nagy kedveltségnek örvendenek Arczkép tanulmányai, melyekben előfizetőinek hozzá beküldött arczképeit mutatja be hű reprodukcióban, s az arczképből előkelő írók magyarázzák meg az illetőnek jellemét, gondolkodás-módját. Mint képzelhető, e rovat iránt rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik. Időnként, minden kiválóbb alkalommal rendkívüli fényvel és gazdagsággal kiállított dísz-számokat bocsát közre. Így az Árva-megyei inségesek javára szerkesztett „Kenyér“ című emléklap, melybe társadalmunk, irodalmunk és művészetünk kitűnőségei írtak és rajzoltak, s mely jelentékeny összeggel járult az inség enyhítéséhez. Husvétii száma és a koronázás jubileumára kiadott emléklapjai szintén országszerte keltettek feltűnést. Mindezek mellett a Magyar G é n i u s z a legolcsóbb hetilapok egyike, s a közönség, mely méltán érdeklődik az illusztrációk iránt, melyek az eseményeket képekben mutatják be, könnyű

szerrel juthat e fényes kiállítású laphoz. A Magyar Géniusz előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Ujjonnan belépő előfizetők a „Kenyér“ című emléklapot ingyen kapják. A Magyar Géniusz szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VII., Kerepesi-út 14.

Különfélék.

Személyi hir. Főtiszteletű Kiss Áron püspök úr f. hó 7-én családjával együtt fürdőre utazott a szepesmegyei Barlang-Ligetre, honnan csak jövő hó 15. körül tér vissza otthonába. A balsamos levegőjű szép vidéken nyerjen erőihez új erőket mélyen tisztelt főpásztorunk.

Tiszántúli egyházkerületi közgyűlés. Főtiszt. Kiss Áron püspök úr egyházkerületünk nyári közgyűlése ügyében a következő körlevelet intézte a nagy. esperes urakhoz: „Egyházkerületünk jövő közgyűlését van szerencsém méltóságos Váillyi János egyházkerületi főgondnok úrral egyetértőleg Debreczenbe a jövő augusztushó 23-ik s következő napjaira kitűzni. E közgyűlést megelőzőleg fogjuk megtartani a lelkész-képességi vizsgálatokat mindazon lelkészjelöltekre nézve, kik a hittanszaki tanfolyamot az 1890—91. iskolai év előtt végezték be; még pedig a 2-ik lelkész-képességi vizsgálat a szóbeliekből aug. 21-ik napján d. e. 11 órakor veendi kezdetét és még az nap a gyakorlati szónoklat is megtartatik. — Az első vizsgálatra jelentkezők pedig, ugyanaz nap, aug. 21-ikén d. e. egyházi beszédet írnak a majd itt kiadandó vezérigéről d. e. 10 órától, — délután pedig theologiai értekezést. A második vizsgálatra jelentkezők odahaza készítenek egyházi beszédet a Csel. 20, 24 verséről: „Semmit nem gondolok, az én életem stb. . . bizonyoságot tegyek az Istenkegyelmének evangéliomáról“ éskátémagyarázatot a IX. Urnapjára eső s az Atya istenről szóló 26-ik kérdéstről. És egyházi beszédöket elő- és utóimával ellátni s jól megtanulni annyival inkább kötelezettenek, mert az ezekben tapasztalható mulasztás, sőt hiány is szabályunk szerint az osztályozás alább szállítását épen úgy vonja maga után, mint az egyes tantárgyakban tapasztalható szóbeli vizsgálatok hiányos eredménye. A lelkész-képességi vizsgát tenni kötelezettenek auguszt. 20-ikán d. u. 4 órakor tartoznak jelentkezni hivatalomnál. — Aug. 22-ik napján tanügyi bizottsági ülést fogunk tartani; d. u. pedig a Nagy József-féle alapítványi bizottság határoz a beadandó pályázati kérvények felett, melyek most az alapító levél értelmében lelkészi avagy tanári érdemmel kiváló egyenektől kérettek be, s az ösztöndíj is ilyennek fog oda ítéltetni“. — A körlevél további részében jelzi a főtiszt. püspök úr, hogy az egyházkerület tulajdonképeni közgyűlése aug. 23-án veendi kezdetét, s hogy aug. 27-én lelkészavatás leend, melyre az illető tiszteletes lelkész uraknak előző nap d. e. 9 órakor kell a püspök úrnál jelentkezniök, behozván magokkal lelkész-képességi mindkét bizonyítványukat, esperesi ajánló levelüket s egyszersmind a második lelkészi vizsgára készített egyházi beszédjüket is.

Az elkeresztelési ügy a főrendiházban. Mult heti számunkban megírtuk, hogy június 4-én Vaszary Kolos hercegprímás indítványt tett az 1868. LIII. t. cz. módosítására nézve. Jeleztük azután, hogy az napon még kik szólottak ez ügyhöz. Másnap protestáns püspökeink, Papp Gábor, Szász Károly és Zelenka Pál szállottak a főrendiházban síkra, világi nagyjaink

közül b. Vay Bélával együtt melegen, nagy határozottsággal védelmezvén a kormány álláspontját és a protestáns érdekeket. A főrendiház megszavazta e beszédek elhangzása után Csáky miniszter budgetjét, s így a vallásügyi vitából nagyobb baj nem támadt, de a vizsály magvai mindenestre el vannak hintve s a kulturharcz teljes erővel megkezdésére róm. kath. atyánkfiai előkészítették a talajt. Csak előre e téren . . . ad majorem Dei gloriam!

Nazarénusok Debreczenben. Városunkat eddig megkímélték a nazarénus rajongók látogatásuktól, szektáskodó működésüktől. De ezt ma már többé nem mondhatjuk. A Csapó-kertben egy katona (privatdiener) lelki vezetése alatt nazarénus, vagy talán baptista összejövetelek tartatnak, melyeket hittanhallgató tanítványaink közül már többen több ízben fölkerestek s helyi világi lapjaink is megnyitották hasábjait a kérdés megvitatására. Egyik lelkész, nagy. Dicsőfi József úr katedrójában pénteki bibliamagyarázatai alkalmával már háromszor prédikált a nazarénizmus ellen. Reméljük, hírt fogunk hozhatni arról, hogy a nagytiszteletű lelkész urak mit szándékoznak a kezeikben levő lelki fegyverekkel szegény eltévelyedett híveik visszatérítésére tenni. Most még csak annyit tudunk, hogy egy vegyes értekezleten fölmerült az eszme, hogy a debreczeni nazarénusok egyedüli fészkebe, a Csapó-kertbe iskolát, vagy még inkább imaházat kellene építeni, de az értekezlet nem ment be ez eszme részletesebb megvitatásába. Megnyugtatóul jelezhetjük még, hogy debreczeni köz-népünk nem veszi komolyan a mindössze talán csak hat rajongó szereplését, a mennyiben a körülök lakók csak kaczagják, gúnyolják őket, — de azért nagyon jó lesz vezérembereinknek nyitva tartani szemeiket.

Lelkészválasztás. Földesen mult vasárnap választottak lelkészt a P.-Ladányba hívott eddigi lelkész, Eröss Lajos helyébe. Közfelkiáltással Kiss Ferencz kisujszállási segédlelkészt választotta meg az egyházközség. Egy nemes törekvésű, szép képzettségű s gyakorlott tollú írói egyén, egy valóban kitűnő egyházi szónok lép ki ezen választással az önálló hatáskörű lelkészek küzdterére. Gratulálunk a választóknak, de gratulálunk ifjú barátunknak, lapunk sokra becsült munkatársának is. Legyen Isten áldása működésén, életén!

Lelkészjelölések. A n.-károlyi egyházmegyébe kebeleztetett k.-majtényi és szaniszlói egyházak lelkészi állomására a jelölések jun. hó 28-án következő eredménnyel történtek meg: a) K.-Majtényba jelöltettek: Kéry Pál papsi., Veres Imre irinyi, Kiss Lajos kaplonyi rendes, Havas Gyula k.-majtényi helyettes lelkészek. b) Szaniszlóra kijelöltettek: Kéry Pál papsi., Veres Imre irinyi rendes, Takács Ferencz csomaközi, Csighy István kir.-daróczi és Elek István debreczeni s. lelkészek. A választás mindkét helyen jul. hó 19-én leend.

A bárándi lelkészválasztás ügyében folyó hó 9-én ült össze a debreczeni egyházmegyei bíróság. Elnökök voltak Bernáth István és Némethy Lajos; előadó Nagy Ferencz; bírák Nadányi Miklós, Beke Mihály, Basa Mihály, Gyulay László; jegyző Szele György. Az egyházmegye bírósága szavazattöbbséggel megerősítette a bárándi lelkészválasztást, de e határozat ellen Fráter Gyula egyházmegyei világi bíró felbevezést jelentett be.

Egy botrányos esketés. E czím alatt egy tudósítást vetünk, melyet azonban a nevek s minden ismertető jelzés teljes elhagyásával közlünk. Ismerjen e leírásban magára az illető, s okuljanak belőle mások. A tudósítás így hangzik. Szomorú

világításba helyezi protestáns lelkészi karunk egyházas érületét és közfelfogását az a csaknem páratlanul álló esemény, melynek hőseként egy lelkész úr csak e napokban lépett ki botrányhajhászó korunk nyilvános életének zinterére. A dolog, melyet röviden tárgyalni kívánok, már régebben megtörtént, de a fáma csak most futotta be vele teljesen körútját szélteben-hosszában mi nálunk. Most már a tisztogatás, a reparátgatás komoly kötelessége áll előttünk, hogy a puritán ősoktól reánk maradt papi tekintélyt s protestáns anyaszentegyházunk nyilvános megsértett, lealacsonyított elveit megóvjuk és fentartsuk azokkal szemben, kik előtt, — az itt minden említendő esemény után ítélve, — azok a hajdan nagy becsben tartott elvek, a mi különben is gyöngye lábbon álló tekintélyünkkel együtt csak gúny- és nevetség tárgyul tünhetnek föl. Ez inkriminálható esemény a . . . egyházmegye területén lőn egyházi közéletünk egyik hűtlen közkatónája által elkövetve. Ez év elején ugyanis . . . lelkész egy tekintélyes úri családnál esketési szertartást vala végzendő; mikor is a római kath. valláson levő vőlegényt református menyasszonyával Szűz Mária stb. nevében kötötte össze. Hogy ez a protestáns református papi jelleggel meg nem egyező, sőt kánonba ütköző eljárás: azt jól tudta a művelt protestánsokból álló vendégcsereg; csak maga a lelkész úr nem birta tettének horderejét és jelentőségét esetleges utókövetkezésményeivel együtt felgondolni. Mert mi egyéb ez, mint a protestáns hitelvekkel üzőtt könnyelmű játék; azoknak nyílt megtagadása, s ama zászlónak, mely alá esküdött, hűtlen elhagyása? Meg van írva: „Senki két úrnak nem szolgálhat“. . . úr azonban, úgy látszik, hajlandó volna egy személyben a Krisztusnak is, a római pápának is hitbéli szolgálatokat teljesíteni. Távolról sem akarok én felekezeti harcot provokálni; legyen kinek-kinek az ő hite szerint! De midőn azt látom, hogy közegyházunk egyik őrállomásán a vezető harcos maga úz gúnyt a zászlajára írott protestáns elvekkel; midőn az őriző pásztor, a helyett, hogy odaadó önfeláldozással igyekeznék gondot viselni az ő legkisebb juhainak is életéről, — önmaga vezeti nyáját a farkasok barlangjánál végződő ösvényre: bizony e több tekintetből szomorú jelenség méltó botránkozással tölti el lelket, és aggódva kérdelem: mi lesz e mi szegény protestáns egyházunkból, ha — mitől Isten őrizzen! — több ily szellemű és érzelmű kormányosok segítik szirtekbe ütközni annak sok vészt és sok vihart idáig szerencsésen átküzdött hajóját??! Omnipotens Deus! „ne nos inducas in tentationem; sed libera a malo“. Amen.

Szerk. posta. N. I. B-Diószeg. A püspöki körlevél, melyet most közölök, világosan kimondja, hogy jövő hónapban azon lelkészjelöltek tesznek lelkészi vizsgákat, kik a hittan-szaki tanfolyamot az 1890—91. isk. év előtt végezték be. Én ezt úgy értem, hogy az új vizsgálati rendszer szerint vizsgázó atyafiak nem augusztusban, hanem majd más kitűzendő időben, valószínűleg szeptemberben, fognak vizsgatételre hívatni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**

HIRDETÉSEK.

P Á L Y Á Z A T

a pankotai ev. ref. káplántanítóságra.

Fizetés: havonként 20 frt, s ágynemű, mosás és világításon kívül teljes ellátás.

Az állomás szept. hó 1-én elfoglalandó.

Bővebb értesítéssel szívesen szolgál

Pankota, 1892. július 12.

Kócsa Károly,
evang. reform. lelkész.

Pályázat tanári állásra.

Az államilag segélyezett *sepsiszentgyörgyi* ev. ref. Székely-Mikó-kollegiumhoz, mint főgimnáziumhoz, rendes tanári állásra pályázat nyittatik. Ezen tanszékkal a német, latin nyelv és irodalom tanítása van egybekötve.

Javadalma évi 1200 frt és 200 frt lakáspénz; egy, esetleg két ízben 100 frt ötödéves szolgálati korpótlék. A kinevezés a közoktatásügyi m. kir. miniszter úr jogkörébe tartozik.

Pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képesítettségüket, eddigi szolgálataikat és hadkötelezettségüket feltüntetve s a közoktatásügyi m. kir. miniszter úrhoz címzett folyamodványukat a sepsiszentgyörgyi ev. ref. Székely-Mikó-kollegium előljáróságához *folyó évi augusztus hó 10-ig* adják be.

Csak ev. ref. egyének folyamodványai vétetnek figyelembe.

A kinevezett tanár a létesítendő főgimnáziumi nyugdíj intézetnek kötelezett tagja. Állomását f. év szeptember hó 1-ig tartozik elfoglalni.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület ig. tanácsának, Kolozsvárt, 1892. ápril hó 24-én tartott üléséből.

Elnök helyett

Domokos Antal,
ig. tanácsos.

1—2

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Pályázat tanári állásra.

A *székelyudvarhelyi* ev. ref. főgymnasiumban egy új rendes tanári székre, melyet a folyó évi egyházkerületi közgyűlés fog rendszeresíteni és betölteni, pályázat hirdettetik. Ezen tanszékhez a *német és latin nyelv és irodalom* tanítása van kötve.

Évi fizetés 1000 (egyezer) frt és 200 frt szálláspénz s kilátás két 100 frtos ötödéves korpótlékra; a fizetés évnegyedes részletekben előre lesz kiszolgáltatva.

Pályázhatnak protestáns vallású tanárok vagy okleveles tanárjelöltek, a kik ezen szakcsoportra képesítve vannak.

A kellően fölszerelt folyamodványok az erdélyi ref. egyházkerület Igazgató Tanácsához folyó évi aug. hó 31-éig benyújtandók.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület ig. tanácsától, Kolozsvárt, 1892. július hó 9-én.

Elnök helyett

Domokos Antal,
ig. tanácsos.

1—2

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Pályázat tanári állomásra.

A hajdú-nánási ev. ref. gymnasiumban üresedésbe jött tanári székre pályázat hirdetik.

Ezen tanszék főtantárgyai latin nyelv és történelem, a tanárkar alakuló értekezletén kijelölt osztályokban 20—24-ig terjedhető óraszámában.

Fizetés 1000 forint, melyből 100 frt lakbér, az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve. Ha okleveles pályázók nem lennének, alkalmazást nyerhetnek tanárjelöltek is; ez esetben azonban a fizetés 900 forint, melyből 100 forint, mint lakbér tekintetik.

Pályázhatnak protestáns vallású egyének, s az oklevéllel bíró egy évi sikeres működés után állandósíttatik; a midőn a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanárok gyám- és nyugdíjintézetének jogos és kötelezett tagja. Ha pedig oklevelet még nem nyert tanárjelölt választatik, az állandósításra nézve az országos törvény és konventi szervezet s-a irányadó; azon megjegyzéssel azonban, hogy a fentartó testületnek joga lesz már egy év múlva újabb pályázatot hirdetni; különösen ha az illető az oklevél megszerzése iránt kellő lépéseket nem tett vagy működése kívánt sikert nem mutat.

A megválasztott egyén állomását f. év augusztus végén, legkésőbb szeptember 1-én köteles elfoglalni; s ha családost, 40 frt, ha pedig nőtlen, 15 frt költözködési átalányt kap; ez összeget azonban, ha állomását 3 év eltelte előtt önkénytelen elhagyja, visszatéríteni tartozik.

A teljesen felszerelt pályázati kérvények f. év aug. hó 10-éig alulírottához küldendőek.

Hajdú-Nánás, 1892. július 6.

Pákozdi Lajos,
elnök lelképásztor.

1—2

Pályázat

a kisujszállási ev. ref. hat osztályú gymnáziumban két rendes tanári állásra, melyek közül az egyikkel a történet és latin nyelv; a másikkal a latin és magyar nyelv tanítása leendő egybekötve. A megjelölt tantárgyakon kívül köteles a megválasztott heti 24 óra számig más rokon tantárgyak tanítására is.

Csak ev. ref. vallásúak pályázhatnak. Okleveles tanár előnyben részesül s állandósítása felett az egyháztanács egy évi sikeres működés után fog határozni. Oklevéllel nem bíró tanárjelölt is pályázhat. A megválasztott és állandósított tanár, a tanári nyug- és gyámintézetnek kötelezett tagja.

Évi javadalmazás okleveles tanárnak 800 frt fizetés és 100 frt lakbér. Nem okleveles tanárnak 600 frt fizetés és 100 frt lakbér.

Pályázók oklevéllel, keresztlevéllel, eddigi szolgálatukról szóló bizonyítványaikkal, egyetemi indexszel, hadmentességi vagy katonai szolgálatukat és testi épességüket igazoló orvosi bizonyítvánnyal ellátott kérvényüket alólírt igazgató tanács elnökhöz legkésőbb f. év július hó 21-ik napjáig küldjék be.

A megválasztott f. évi szeptember hó 1-ső napján tartozik hivatalát elfoglalni.

Kisujszállás, 1892. július hó 4.

Gulyás Lajos,
ev. ref. lelkész, igazg. tan. elnök.

2—2

Pályázat.

A békési ev. ref. egyházban megüresedett egyik elemi leánytanítói állomásra pályázat nyittatik. Évi fizetés 425 frt; lakbér ezímen 100 frt; összesen 525 frt, azaz ötszázhuszonöt frt.

Kötelesség a IV. és V. oszt. párhuzamos szakaszok egyikét a tiszántúli ref. egyházkerület tanterve szerint tanítani. A megválasztott neje a kis leányokat a női kézimunkára tanítani köteles s ezért külön 50, azaz ötven forintot kap. Nőtlen egyén 6 hó alatt megköszölni köteles, különben állása megüresedettnek tekintetik. Pályázatok f. évi július 30-ig alulírottához küldendőek. Csakis ev. ref. vallású okleveles tanítók pályázhatnak.

Békés, 1892. július 7.

Szegedi Károly,
ev. ref. lelkész.

„THE GRESHAM“ életbiztosító-társaság Londonban.

Magyarországi fiók:

Budapest,

Ferencz-József-tér 5—6.
sz., a társaság házában.

Ausztriai fiók:

Bécs,

Gisellastrasse 1. szám a.,
a társaság házában.

| | | |
|--|------|-----------------|
| A társaság vagyona 1891. jun. 30. | frk. | 117,550.797.— |
| Évi bevétel biztosítások és kamatból 1891. évi június 30-án . . . | „ | 20,725.259.— |
| Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848.) | „ | 249,311.449.— |
| A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál | „ | 61,372.000.— |
| értékig nyújtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyújtott ajánlatok összértéke | „ | 1.728,184.555.— |
| értékre megy. | | |

Prospectusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a magyar és osztrák fiókok. 2—3

Képviselet Debreczenben: Czegléd-utca 2156.
szám „Simonffy-féle ház“.